

vattenfallen, och man har vid Hopstaddalen svårt att föreställa sig, hur en lodrät ström skulle ha kunnat uppstå vid ett utskjutande bergparti. Däremot har man ofta exempel på att smältvattenströmmar söka sig väg utmed bergsidorna.

Strax innan Hopstadelven faller ut i Brandsfjorden bildar den Teistfossen. Möjligen döljes den djupaste rännan i berget av den förut nämnda ändmoränen. Teistfossen har grävt ut en storslagen kanjon. På sydsidan av denna ser man högt upp en halv jättegryta, vilket visar, att jättegrytbildning spelat en stor roll vid kanjonens daning.

Norr om Teistfossen höjer sig ett bergparti, och detta är i de västliga delarna starkt sönderfränt av jättegrytor. Några äro cirkelrunda, andra endast halva. Det är sannolikt, att den felande hälften i dessa fall sprängts bort genom frostens inverkan. Endast i ett par fall kan man antaga, att de bildats som halva.

De strömmar, som skapat desse jättegrytor, ha sökt sig fram utmed berghöjdens sidor. Man får då förutsätta, att isströmmen i dalen ej haft större tjocklek än att berget stuckit upp ur isen. En annan möjlighet är, att strömmar sökt sig fram under isen, som lyfts upp och spruckit sönder vid bergshöjden.

På många ställen i fjorddalarna påträffar man jättegrytor. Från Vestlandet äro flera lokaler omnämnda i den vetenskapliga litteraturen. Däremot äro förhållandena i Trøndelag i stort sett okända. Uppgifter om jättegrytor äro av stort värde för forskningen därigenom att man med hjälp av dem kan bedöma, var de stora smältvattenströmmarna gått fram. Man kan få en bild av hur dräneringen varit vid slutet av istiden.

Uppgifter om jättegrytor i Trøndelagen mottagas med tacksamhet av förf. De kunna insändas till Trondhjems Turistforening som förmedla översendandet.

TRE I TROLLHEIMEN VED EN AV DEM

(Ellers intet plagiat)

Av Anders Moen

Til Trollheimen droge de drengene tre.
Han Ola og Åge og Anders var med.
De trasket i fjell og de vasset i elv,
de åt og de drakk og forsynte seg selv.
Av form var de rommelig, rund og fornøyet,
men ellers var drengene intet for øyet.
Til fruere og piger de gjorde dog kur,
og ingen av sortene viste seg sur.

Her presenteres tre surndalinger, tre originaler og tre vokaler, Ola, Åge og Anders, livsvarige beundrere av fjellet i sin alminnelighet og Trollheimen med Foldalen i særdeleshed.

De beretter med rørende troskyldighet, men med nøktern sannferdighet om sin reise til åpningsfesten på Trollheimshytta.

Ola startet med et kobbelt kalver, Åge med «Kark», en uoppdragen hund, og Anders med — influensa. Hva som ellers skjulte seg i sekkene hver enkelt var utstyrt med, forblir inntil videre uberørt.

Målet var som nevnt Trollheimshytta i innerste enden av den 4 mil lange Foldalen, en blindtarm av Surnadal. Men Foldalen er i motsetning til alminnelige blindtarmar både unaturlig lang i forhold til Surnadalførets øvrige innvoller og har dertil gjennom tidene hatt en viktig funksjon for hoveddalførets trivsel og vekst.

Her var det inntil for få år siden stor seterdrift og markaslått med livlig trafikk etter de lange og vanskelige veiene både vinter og sommer. Ennå ser en seterstølene lyse opp i lendet, og høyløene

Anders, Åge og Ola

Arne Falkanger

stå halstarrige på øyer ved elva eller i gløtter og grasglenner oppover lia helt fra Sandfjellet og Duåsen i nord til Snota og Mellomfjellet i syd.

For korpulente kropper er det ikke så lett å klyve fra dalbunnen opp på lia, især når man har så tungvint bør som kalver, Kark og influensa. Den siste viste seg imidlertid å ha samme egenskap som kikhosten, den letner for hver meter den nærmer seg månen.

Åge med sine ni og nitti kilo var vel den som følte jordens tiltrekningskraft sterkest, og gav uttrykk for sine følelser ved å foreslå rast ved en sprudlende fjellbekk. Her røpet han allerede noe av sekkenes hemmelighet ved å traktere med — sintronsaft til-satt brevatten. Tungene kom på gli, og Ola som har olympisk rekord både når det gjelder gammelostføring og markahøykjøring fra Foldalen, serverte selvopplevde historier engros, mens Åge supplerte med sine jakthistorier i detalj. Men Kark, stakkar, satt slukkøret uten mål og mele til å protestere. — Og Anders trodde —

Da høyeste punkt på ruten var nådd, hadde de vidt utsyn over

fjellene med sine kvite kalotter og liene som stod i sin grønneste midtsommerdrakt. Ola som hadde sett dette panorama hundre av ganger før, tenkte mest på kalvene og de fete gressgangene innerter mæler og moer, men han mintes også fortiden da han med trollstemt tone nynnet:

Der langt inni dalen på Eljenbusæter
der gikk jeg som liten og labbet som gjeter.
Og siden jeg så både bygder og grender
fra innerste daler til ytterste strender,
men aldri jeg fant slik forunderlig fred
som nettopp på dette mitt deilige sted.

Her skal i all hemmelighet innskytes at Ola er en av de få som virkelig har funnet «de vises sten». Han kan nemlig ikke tenke seg noe annet yrke eller annen stilling i samfunnet enn den han har fått. Om dette har han engang sagt:

Så mange nu spør etter «visdommens sten»
og tror den skal finnes på kunnskapens gren.
Men jeg har den funnet på enklere vis
ved trofast å synge til arbeidets pris —.

Både Åge og Anders lider av ulykkelig kjærlighet — til gamle ting. Åge benyttet derfor anledningen til å kurere litt på denne ved å fotografere alle setrene de fór forbi. Det skulle bli supplement til hans album over setrer i Surnadal.

Kalvene ble etter hvert tregere, men 1. premiehunden Kark slo ut over berg og blåner og jaget opp alle tjønnsøvovene og tertittene som fantes i Foldalen. Men Åge påstod hårdnakket at dette var den beste bikkja som fantes i sju prestegjeld.

Mens de daffet innerter kløvveien, fikk de plutselig oppleve en selsom hendelse. I et lite skogholt ikke langt fra veien hørte de en gjøk, men den var ikke av den vanlige sorten. Den var liksom så rusten og hes i målet. — Kanskje kunne de komme under gjøktreet og finne lykken? — De kom dit — nesten. Da flakset den med usikre vingslag til et annet tre ikke langt fra det første. Det måtte være et gammelt eksemplar av arten som under ferden tilbake til sin barndoms dal var blitt sårvinget.

Mens Ola og Åge diskuterte «fenomenet», gikk Anders bort til en tue og satte seg og ble sittende — lenge. Kanskje gjorde han sammenligninger —. Det ble senere til en sentimental sang:

Den gamle gjøken.

Ja, ennu en gang fikk han dalen å se
med sprudlende bekker og flekker av sne —
og elven i sølvglans der nede.
Se, her er det vidt og så velsignet fritt
for en gammel og utsungen gjøkparasit
som ikke kan bygge sitt rede.

Det dirrer i kroppen en ubendig trang
til riktig å synge en hemningsløs sang
— en hymne til våren og verden —.
Den hellige retten til varsling om vår,
den måtte han sikre seg — også i år
tross sviende sår etter ferden.

Men kreftene svikter og stemmen blir skral,
han du'r ikke lenger den gamle gemal —.
Det hermes og kastes med stener —.
Vel kunne han fly til et tryggere tre,
et skuddsikkert sted imot spott og mot spe
i ly bakom løvrige grener.

Men livet må leves, og ennu en gang
han synger av vane sin selsomme sang
og priser en svinnende sommer —.
Så måtte da høsten og vinteren med
bli vennlig mot gjøken som ikke får se
den nyfødte våren som kommer —.

Sola hadde alt passert den lange Tinnfjellryggen og stod i Langmarkskaret før følget kom til den frodige oasen, Eljenbusetra, som fjellbekken gjennom aldrer og år har båret ned fra Kringlåtonna.

Kalvene bet seg straks fast i det saftige stølgraset og ble der denne sommeren.

De tre pakket ut av ryggsekkene alt som skulle til for å få en hyggelig fest, og sammenlagt med Olas depot var ikke det så lite.

Men de fikk god hjelp av fire ungdommer som kom opp fra bygda. Disse fikk forresten ikke utrettet stort annet enn å le, for Åge var i sitt ess og lettet noe på sin samling av — skrøner. Men det ble aften den første dag — og det ble morgen den annen.

Da de startet pånytt, fant Ola fram fra sine gjemmer en gammel sæla av reinshorn med sirlige ornamenter. Det var hans gave til Trollheimshytta. Ellers hadde de med seg det aller nødvendigste utstyr pluss en matpakke passende til turen innover.

Det hadde regnet om natta. Bekkene gikk fossende nedover lia, og elva demmet opp kjeler og bekefar oppover øyene, så det var vanskelig for alminnelige fotfolk å følge kløvveien.

Åge som ikke var utstyrt med gummistøvler, ymtet om at han hadde forkjølelse i anmarsj og var ikke særlig lysten på å bli våt oppover legger og lår. Kom de så til en skikkelig renvassbekk, måtte en av de to andre bære ham over. Der satt da denne hundrekilokolossen og frydet seg på de krumme ryggene og innbilte seg at han var busknegerhøvding. Men da de to oppdaget at det ikke var forkjølelse, men rett og slett kronisk makelighet som lå til grunn, lot de ham tydelig forstå at de var frie fjellfolk og ikke noen sølle bærere fra Afrikas jungel.

Det ble fotopauser på Solem- og Aunesetrene og tung myrgang innover til Sverkeøya, men «Hotellet», en gammel høyløe som i krigstiden ble innredet til skogskoje, tok imot allslags farende fant med gjestfrihet. Ola hadde stort plantefelt der inne. Mens han og Åge så på de unge spirene, skulle Anders forestå borddekningen. Han la den eneste og siste matpakken midt på bordet og gikk ned til elva for å hente vatten. Men da han kom tilbake, møtte han Kark i døråpningen med matpakken i kjeften. Han gjorde seg blid og forsøkte å lokke, men beistet trakk seg knurrende tilbake. Han ble sint og brukte stygge trusler, men den var likeså lumsk og listig som sin navnebror fra sagaen — matpakken forsvant i kjøterens indre. Åge som hadde sett på tildragelsen på avstand rørte ikke en fjær for å avverge katastrofen. Han gjentok bare det han hadde sagt før, at dette var den beste bikkja o.s.v. Der stod de midt inne i Foldalen uten en matsmule. Reisen måtte påskynnes. De gikk ned til elva. Her lå et lite nøtteskall av en båt.

Ola var ikke svømmekyndig og begynte å multiplisere levendevekten med egenvekten, pluss dybden, pluss strømhastigheten minus båten og omvendt. Skjønt matematikk ikke er Olas sterke side, kom han til det sikre resultat at Kark som både var tyv og kjeltring, måtte svømme over. Åge på sin side drev sammenlignende forskning og kom til at Ola måtte tas på slep over elva. Men da det ikke fantes noe passende taug for hånden ble det likevel til at hunden måtte gå i vannet. Åge påstod at han i sin tid hadde vært sjømann, men navigerte som kjerringa mot strømmen, så Ola en stund angret bitterlig på at han ikke lot seg slepe. Men de kom da over til Stormyra. Denne kolossale pannekaken som trollene engang har latt etter seg og som gjennom seklene er blitt til en hengemyr på ca. 1000 mål, skulle nå for første gang i historien forseres pålangs. Da de hadde gynget seg fram noen hundre meter uten nevneverdig uhell, begynte det å bølge som på selve Atlanteren. De stanset opp og speidet etter fyr eller redningsplanker, men det fantes ikke en tue eller en busk så langt de kunne se. Anders fant seg beføyet til å forelese filosofi og sa at når man engang hadde fått livet i gave kunne det ikke vinnes, men tapes. Ola øynet straks dybden både i orda og i myra, og ga uttrykk for at et så ufyselig endeligt som å bli i Stormyra, det ville han ikke ha. Men optimisten Åge mente at et eventuelt forlis her ville gi en ny Grieg inspirasjon til «Åges død» og fortsatte ennå noen båtlengder framover idet han sang: «Jeg er en seiler på livets hav». Men han kom ikke lenger hverken med sangen eller gangen — han falt igjennom — men ikke verre enn at han — som en velspekket sel — slepte seg på maven tilbake til de to.

Retretten kostet dem minst 1 km i tillegg til startgrunnlaget.

Det var krocket og kranglet innover krattskogen langs elva, men et eldorado for hjorten, det så de av sporene i elvesanden.

De nærmet seg den siste rastplassen, Gammelgjerdet, storgar'n i sjølve breibygdga. Ola og Anders var rørt over å stå på tuftene til de gamle foldalingene og samtidig imponert over vidden og storheten. Dette måtte være kjernen i tårnkaken Trollheimen. Men Åge var som vanlig opponent — og vestorientert. Han pekte over fjellene mot vest og deklamerte noe han kalte for:

Mine modige meritter.

Se, der mellom Snota og Surnadalføret,
der veidet jeg vilt og der fisket jeg ørret.
Jeg gav meg en blanken i feller og snarer:
På dagen jeg skjøt mine hundrede harer.
Ja, uten å ense på brak eller bulder
jeg tevlet med troll og jeg danset med hulder.
Jeg red liksom Per etter Fauskåfjelleggen —
og la på til bør både bukken og steggen.

Ja, den Åge, den Åge, tenkte de to — og taug.

Det var skogstillhet innover Svartåmoen — ikke en flue, ikke et fly — før de kom til storsprinterens, Svartåa, som frisk og freidig sprang siste innspurt mot Folla og sperret veien for tungtrafikk. De tre tok «luftbussen» over og landet på «Gorillamyra». Dette sydlandske navnet skal den ha fått av to jegere som engang slet seg på dårlig skiføre innover Foldalen, med Fiske- og Langli-setrene som mål. De var helt tause — og segneferdige da han som gikk først snudde seg til kameraten og sa: «Det blir aldri ende på denne stygge myra, jeg gir opp.» Den andre var så hjertens enig og lette etter ord for å kalle den det verste han visste. Da kom det: «Ja, dette er ei ekte gorillamyrl!» utbrøt han. Betegnelsen var så meningsløs og pussig at de satte i å le begge to. Dermed kviknet de til og nådde såvidt målet. Senere er navnet blitt hengende i myra. Ja, slik er det sagt.

Slittåmoen var i gamle dager et beryktet sted — ikke fordi det fantes gorillaer der — men det skulle være et stygt «bjønnahol», slik at setra som lå nede ved elva måtte flyttes på grunn av bjørneplagen.

De tre som trasket innover moen aktet ikke på bjørnespor. De tenkte bare på matpakken som gikk i hundene, og så ikke engang skogen de gikk igjennom for bare trær. Men med ett åpnet den seg — og der — lå eventyrslottet i all sin herlighet.

Som seg hør og bør ble de mottatt av selve kongen, en jovial herre i nåtidsformat. Prinsessen fikk de ikke med én gang, men en tår trolldrikk — og en frisk dusj nedover ryggen attpå.

Om selve festlighetene er ikke erindringene til de tre så klare

at de kan gjengi detaljer. Det hele står for dem som en skjønn drøm om midtsommerbryllup på eventyrslottet i Trollheimen. Kort sagt en fest som det gikk frasagn om langt «over de høie fjælde».

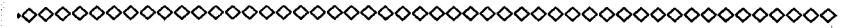
Her innskytes en parentes for egen regning og risiko: Slike sammenkomster mellom byfolk og landsfolk har ikke bare sportslig interesse, men også en viss kulturell misjon — selv om de foregår i muntre og fordomsfrie former —. Når alt kommer til alt er det ikke så stor forskjell på «byfant» og «bonkop» som mange «høghatta» eller «sjølbyrge» isolasjonister vil ha det til. Det inntrykk fikk ihvertfall de tre.

Det ble ikke aften den annen dag — men morgen den tredje. Avskjedsstunden stod for døren. Men først skulle de tre forsøke å kopiere Kleven & Co.s bedrifter fra åpningshøytideligheten ved å kurtisere den fortryllende vertinna. Men hun var trofast som fjell. Hele frieriet falt i fisk. — Det kom en kurv — med tre flasker trollheimsbrygg i.

De tre var jegere og fjellfolk og vant både til medgang og motgang — de søkte til andre jaktmarker.

De få gjestene som var igjen på slottet, så dem gå i gåsegang nedover stien og hørte dem synge helt til de forsvant i furuskogen:

Tilbake vi vandrer vi drengene tre
gjennom myrer og mo, over bekker og bre.
Med fruer og piger vi toge farvel.
Der er nu blant alle de likeste lell.

FJELLSIKRINGSKURSET

Av Bjarne Eriksen

I samarbeid med Norges Røde Kors Hjelpekorps arrangerte vår forening et fjellsikringskurs i dagene 27. januar til 3. mars 1952 på Gjevilvasshytta. Kurset talte 35 deltakere hvorav 4 damer fra landets mange hjelpekorps, fra Mo i Rana i nord til Halden i syd. Korpsset leder var kaptein Hanoa og instruktører K. G. Johan-

Deltakerne i kurset

Sverre Eriksen